

Quickscan flora en fauna

Ontsluitingswegen bij spoorkruising Vliegveldstraat

Eelerwoude

kleurt het landelijk gebied

Quickscan flora en fauna

Ontsluitingswegen bij spoorkruising Vliegveldstraat

Concept versie 140922

Opdrachtgever

ProRail
t.a.v. dhr. H. van Dijken
Postbus 2038
3500 GA Utrecht

Opdrachtnemer

Eelerwoude
Achterstraat 11
4101 BB Culemborg
T 0345 72 70 00
F 0345 72 70 10
E info@eelerwoude.nl
I www.eelerwoude.nl

Projectgegevens:

Projectnummer: P6779
Datum: 22-9-2014
Projectleider: R. van Dijk
Opgesteld: R. van Dijk
Gecontroleerd: S. Boekhout

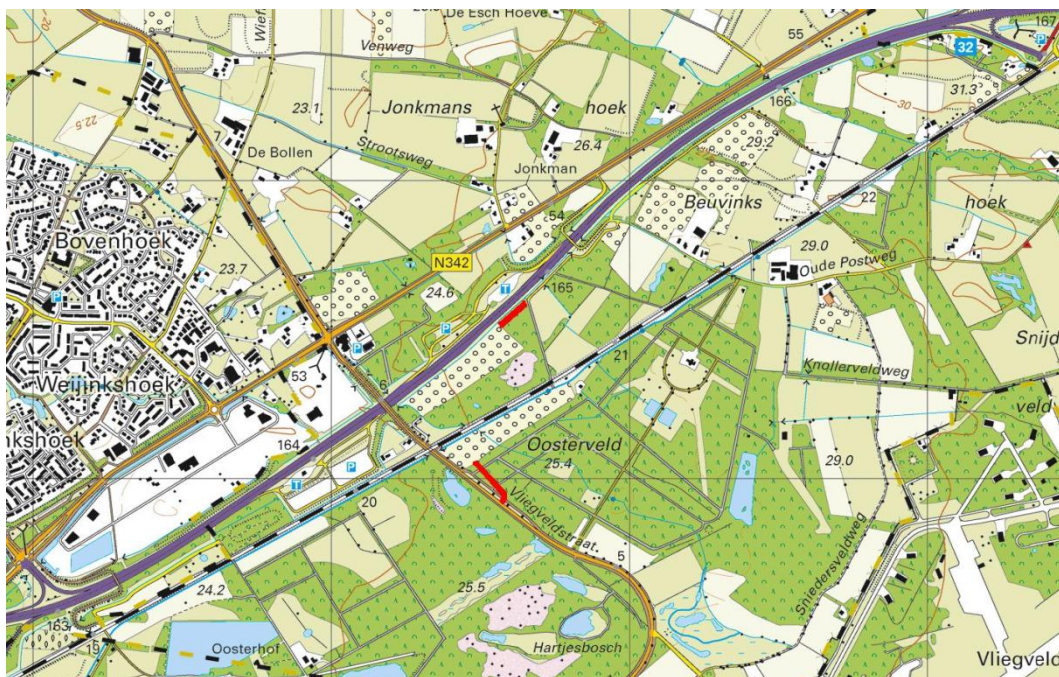
Onderzoek van Eelerwoude voldoet aan de eisen die het Ministerie van Economische Zaken stelt. Eelerwoude is lid van het Netwerk Groene Bureaus. Het Netwerk werkt aan de kwaliteit van advisering gericht op natuur, landschap, water, milieu en ruimte. Het Netwerk heeft een gedragscode die opdrachtgevers en andere belanghebbende een basis biedt om de leden aan te spreken op de kwaliteit van hun werk.

Dit onderzoek is op zorgvuldige wijze uitgevoerd, conform de geldende wet- en regelgeving ten aanzien van flora en fauna. Desondanks zal nooit een 100% volledig beeld van de aanwezige flora en fauna gegeven kunnen worden. Natuur is dynamisch, situaties kunnen veranderen.

De opmaak van dit rapport gaat uit van dubbelzijdig afdrukken

INHOUD

1	INLEIDING	5
1.1	Aanleiding	5
1.2	Leeswijzer	5
2	HUIDIGE SITUATIE EN ONTWIKKELING	7
2.1	Huidige situatie	7
2.2	Voorgestane ontwikkeling	7
3	NATUURWETGEVING	10
3.1	Flora- en faunawet beschermt dieren en planten	10
3.2	Rode lijst	12
4	METHODE	13
4.1	Bureauonderzoek	13
4.2	Verkennd veldbezoek	14
4.3	Aanvullende onderzoeken	14
5	BESCHERMDE SOORTEN & EFFECTEN	16
5.1	Planten	16
5.2	Zoogdieren	16
5.3	Vogels	21
5.4	Amfibieën en reptielen	22
5.5	Vissen	23
5.6	Beschermde soorten ongewervelden	24
6	CONCLUSIE EN VERVOLG	25
6.1	Vleermuizen (Tabel 3-soorten)	25
6.2	Vogels	25
	LITERATUURLIJST	27

Figuur 1 Ligging plangebied met rode lijnen, bestaande uit deelgebied noord en deelgebied zuid (bron topografische kaart: Kadaster, Emmen, 2011)

1

INLEIDING

1.1 Aanleiding

De bestaande overweg bij de Vliegveldstraat (N737) ten oosten van Hengelo wordt vervangen voor een wegviaduct over het spoor. Het te realiseren viaduct komt even ten oosten van de bestaande N737 te liggen. In verband met deze plannen is in 2013 reeds een toetsing aan de Flora- en faunawet uitgevoerd. De conclusie was dat een aantal voorzorgsmaatregelen nodig zijn om negatieve effecten op beschermde soorten te voorkomen. Een ontheffingsaanvraag of nadere soortgerichte onderzoeken bleken niet noodzakelijk.

Als gevolg van de ontwikkeling van het wegviaduct verdwijnen de ontsluitingswegen van twee nabijgelegen landbouwpercelen. ProRail heeft het voornemen om voor deze landbouwpercelen twee nieuwe ontsluitingswegen aan te leggen. Deze ontsluitingswegen moeten door bospercelen worden aangelegd. Bij deze ontwikkeling kunnen beschermde natuurwaarden verloren gaan.

In verband met de geplande ontwikkeling is een toetsing van de plannen aan de Flora- en faunawet noodzakelijk. Met deze toetsing moet duidelijk worden hoe de ontwikkeling gerealiseerd kan worden binnen de kaders van de wettelijke soortenbescherming. Bij de ontwikkeling is ook gebiedsbescherming van natuurwaarden en compensatie van natuur- en landschapswaarden van toepassing. Deze aspecten zijn meegenomen in de voortoets en compensatieberekening voor de Vliegveldstraat en maken geen onderdeel uit van voorliggend rapport.

Deze toetsing is uitgevoerd op basis van een verkennend veld- en bronnenonderzoek (quickscan flora en fauna) en een aanvullend veldonderzoek naar relevante soort(groep)en.. Op basis daarvan worden uitspraken gedaan over de mogelijke effecten van de voorgenomen ontwikkeling en de eventueel noodzakelijke vervolgstappen.

1.2 Leeswijzer

Hoofdstuk 2 geeft de huidige situatie en de voorgestane ontwikkeling. Op basis van deze informatie is voorliggende toets uitgevoerd. Hoofdstuk 3 geeft een beknopte beschrijving van de Flora- en faunawet. De gehanteerde methodiek is beschreven in hoofdstuk 4. In hoofdstuk 5 wordt per soortgroep aangegeven welke beschermde soorten verwacht worden, wat de effecten van de ontwikkeling op deze soorten zijn en of een ontheffing Flora- en faunawet noodzakelijk is. Hoofdstuk 6 geeft de conclusies en aanbevelingen

van dit onderzoek. De snelle lezer kan volstaan met het lezen van hoofdstuk 2 en de conclusie in Hoofdstuk 6.

2

HUIDIGE SITUATIE EN ONTWIKKELING

2.1 Huidige situatie

Het plangebied ligt in het landelijke gebied tussen de kernen Hengelo en Oldenzaal in de gemeente Dinkelland. Het betreft een besloten landschapstype met afwisselend agrarische percelen en bos- en natuurterreinen. Het landschap wordt van het zuidwesten naar het noordoosten doorsneden door de rijksweg A1 en de spoorlijn Hengelo-Oldenzaal. Haaks hierop bevindt zich de Vliegveldstraat (N737). In het landelijke gebied ligt verspreide bebouwing. Het stedelijke gebied Hasseler Es (stadsdeel van Hengelo) bevindt zich op relatief korte afstand (circa 500 meter).

Het plangebied zelf valt uiteen in twee ruimtelijk gescheiden delen, namelijk een deelgebied ten zuiden van de spoorlijn (hierna te noemen: zuidelijk deelgebied) en een deelgebied ten noorden van de spoorlijn (hierna te noemen: noordelijk deelgebied). Het zuidelijke deelgebied bestaat uit een strook in een grotere houtopstand op landgoed Het Assink. De bosstrook heeft een breedte van 12,25 meter. Deze houtopstand bestaat uit dichte aanplant van douglas en lariks, enkele beukenlanen, en opgaand gemengd bos met onder meer zomereiken. Aan de noordzijde van de houtopstand ligt een strook met ruigte, heide- en mantelvegetatie.

Het noordelijke deelgebied betreft een strook parallel aan de rijksweg A1 tussen de Oosterveldweg en het te ontsluiten agrarische perceel. De bosstrook heeft eveneens een breedte van 12,25 meter en is 122 meter lang. Deze bosstrook maakt onderdeel uit van een bos met grove dennen, berken en Amerikaanse vogelkers.

2.2 Voorgestane ontwikkeling

In beide deelgebieden wordt een verharde weg aangelegd. De weg zelf wordt 4,25 breed. Aan weerszijden wordt een strook van 4 meter berm vrijgemaakt.

Bij de ontwikkeling zijn samenvattend de volgende relevante werkzaamheden aan de orde:

- Kappen van bomen en struiken;
- Graaf/grondwerkzaamheden;
- Aanleggen van wegverharding.

Met de voorgenoemde activiteit worden geen maatregelen getroffen die de verkeerscapaciteit van het traject vergroten.

Zuidelijk deelgebied: beukenlaan

Zuidelijk deelgebied: jonge aanplant sparren

Zuidelijk deelgebied: bosrand

Noordelijk deelgebied: Oosterveldweg

Noordelijk deelgebied: ondergroei van bosbes

Noordelijk deelgebied: berkenopslag

3

NATUURWETGEVING

De natuurwet- en regelgeving kent twee sporen, namelijk een gebiedsgericht (Natuurbeschermingswet 1998) en een soortgericht spoor (Flora- en faunawet). Met de Flora- en faunawet en de Natuurbeschermingswet 1998 zijn de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn in de nationale wetgeving geïmplementeerd. In voorliggend rapport worden alleen effecten vanuit de Flora- en faunawet beoordeeld. Gebiedsbescherming van natuurwaarden en compensatie van natuur- en landschapswaarden zijn meegenomen in de toets en compensatieberekening voor de Vliegveldstraat en maken geen onderdeel uit van voorliggend rapport.

3.1 Flora- en faunawet beschermt dieren en planten

De Flora- en faunawet is erop gericht om de Nederlandse biodiversiteit te beschermen. De dieren en planten binnen de Nederlandse wetgeving de plek te geven die hun volgens de Europese afspraken toekomt. De Flora- en faunawet is overal en altijd van toepassing bij ontwikkelingen. In hoofdstuk 5 wordt verder ingegaan op de aanwezigheid van beschermde soorten. Voor meer informatie inzake de Flora- en faunawet zie de website van het ministerie van Economische Zaken: www.drloket.nl.

Bescherming planten en dieren

De Flora- en faunawet gaat over de bescherming van ongeveer 500 planten- en diersoorten, van de 36.000 soorten die in Nederland voorkomen. Het uitgangspunt van de wet is dat geen schade mag worden gedaan, tenzij dit uitdrukkelijk is toegestaan. De wet beschermt:

- enkele vaatplanten;
- bijna alle zoogdieren;
- alle vogels;
- alle reptielen;
- alle amfibieën;
- enkele vissen;
- enkele ongewervelde (insecten en weekdieren).

Deze soorten zijn verdeeld in vijf beschermingsniveaus:

- licht beschermde soorten (tabel 1 van de Flora- en faunawet);
- middelmatig beschermde soorten (tabel 2 van de Flora- en faunawet);
- zwaar beschermde soorten (tabel 3 van de Flora- en faunawet);
- vogels;
- vogels waarvan de nesten het hele jaar zijn beschermd.

	Bestendig beheer	Ruimtelijke ontwikkeling
Niet beschermde soorten	Zorgplicht	Zorgplicht
Soorten van tabel 1 Lichtste beschermingsregime algemene soorten	Vrijstelling Wel zorgplicht	Vrijstelling Wel zorgplicht
Soorten van tabel 2 Middelste beschermingsregime overige soorten	Gedragscode of Ontheffing	Gedragscode of Ontheffing
Vogels	Gedragscode of Ontheffing	Gedragscode of Ontheffing
Vogels met jaarrond beschermde nesten	Gedragscode of Ontheffing	Ontheffing
Soorten van tabel 3 Zwaarste beschermingsregime Bijlage 1 AMvB Bijlage IV Habitatrichtlijn	Gedragscode of Ontheffing	Ontheffing

Figuur 3 Overzicht mogelijke instrumenten om de verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet te overtreden bij activiteiten. De tabellen in dit overzicht verwijzen naar de verschillende tabellen in de Flora- en faunawet.

Verbodswet

De Flora- en faunawet is - in tegenstelling tot vele andere wetten - een verbodswet en geen gebodswet. Overtreding van de Flora- en faunawet is een economisch delict waarbij op basis van 'strafrecht' boetes worden gegeven en/of vervolging optreedt. Ook kan op basis van bestuursrecht bestuursdwang worden opgelegd. Personen worden individueel aansprakelijk gesteld en eventuele opdrachtgevers kunnen te maken krijgen met aansprakelijkheid en vervolgschade.

De verboden moeten ervoor zorgen dat in het wild levende planten en dieren zoveel mogelijk met rust worden gelaten. Handelingen die de wet verbiedt zijn:

- plukken, vangen en doden;
- verstoren;
- vernielen van leefgebied, nesten en hollen;
- weghalen van eieren;
- bezit en handel.

Onder bepaalde voorwaarden mogen deze handelingen wel uitgevoerd worden. U heeft dan een ontheffing of vrijstelling nodig of u werkt conform een gedragscode.

Figuur 3.3 geeft aan bij welke activiteiten welke instrumenten beschikbaar zijn.

Zorgplicht

De Flora- en faunawet gaat uit van de intrinsieke waarde van alle dieren en planten. De mens moet daar zorgvuldig mee omgaan. Daarom is de zorgplicht in artikel 2 van de wet opgenomen. De zorgplicht houdt in dat iedereen 'voldoende zorg' in acht moet nemen voor alle in het wild voorkomende dieren en planten en hun leefomgeving. Dat betekent dat iedereen naar redelijkheid nadelige effecten:

- moet voorkomen;
- moet beperken;
- ongedaan moet maken.

3.2 Rode lijst

De Rode Lijst bevat een overzicht van soorten die uit Nederland zijn verdwenen of dreigen te verdwijnen. Dit wordt bepaald op basis van zeldzaamheid en/of negatieve trend. Een vermelding op een Rode Lijst geeft dus een indicatie over hoe het een soort vergaat, het is geen indicatie over de zeldzaamheid. De lijsten worden periodiek vastgesteld door de staatssecretaris van het Ministerie van Economische Zaken. In totaal zijn 18 Rode Lijsten aanwezig waarop 3363 soorten zijn vermeld. Rode lijsten hebben geen juridische status. Als een soort op de lijst komt, is deze niet automatisch beschermd. Daarvoor moet de soort worden aangewezen onder de Flora- en faunawet. Binnen deze rapportage wordt alleen ingegaan op soorten die beschermd zijn onder de Flora- en faunawet en worden Rode Lijst-soorten in principe niet aangehaald.

4

METHODE

De aanwezige natuurwaarden zijn in beeld gebracht op basis van een bestaande inventarisatiegegevens en een verkennend veldbezoek.

4.1 Bureauonderzoek

Voor het bureauonderzoek is gebruik gemaakt van vrij beschikbare gegevensbronnen. Tevens is de Nationale Database Flora en Fauna (NDFF) geraadpleegd. ProRail is geabonneerd op de NDFF. De NDFF is de meest complete natuurdatabank van Nederland. De NDFF geeft informatie over waarnemingen van beschermde en zeldzame planten en dieren en bevat uitsluitend gevalideerde gegevens. De databank wordt gevuld met waarnemingen van overheden, professionele onderzoeksbureaus, particuliere gegevensbeherende organisaties (PGO's) en particulieren.

Uit de landelijke en regionale verspreidingsinformatie uit atlassen, die deels gedateerd is, kan blijken of nabij de locaties in het verleden strikt beschermde soorten zijn aangetroffen. Exacte locaties of datering van de waarnemingen zijn daarbij veelal niet bekend. Deze gegevens hebben vaak betrekking op atlasblokken (5x5 kilometer). De soortgegevens hebben daarom veelal betrekking op de regio en niet specifiek op het plangebied.

Daarnaast is gebruik gemaakt van enkele natuuronderzoeken uit de omgeving van het plangebied. Zie literatuurlijst voor totale lijst van de geraadpleegde bronnen. De belangrijkste gegevensbron is een natuuronderzoek voor het vliegveld Twente en omgeving in het kader van een ander project (Eelerwoude, 2011). Daarvoor zijn in 2010 alle beschermde soorten op en rond het nabijgelegen vliegveld geïnventariseerd (Eelerwoude, 2011). De resultaten van het onderzoek in 2010 zijn meegenomen in voorliggende rapportage. De volgende onderzoeken zijn in 2010 uitgevoerd:

- Broedvogels: 5 veldrondes op 18/3, 22/4, 12/5, 17/6 en 12/8;
- Vleermuizen: 7 veldrondes op 29/3, 27/4, 22/5, 12/6, 25/6, 30/8 en 21/9;
- Grondgebonden zoogdieren: life-traps op ca. 700 meter ten zuidoosten van het plangebied; sporenonderzoek en opsporen verblijfplaatsen overige zoogdieren;
- Reptielen: plaatjes-onderzoek nabij het ven ten westen van de Vliegveldstraat;
- Amfibieën en vissen: schepnet-onderzoek (2 rondes) in het ven en Koppelleiding;
- Planten, dagvlinders en libellen: twee veldrondes in voorjaar en zomer.

Voor een uitgebreidere beschrijving van de methodieken zie het onderzoeksrapport.

4.2 Verkennend veldbezoek

Op basis van een eenmalig veldbezoek is de geschiktheid van het plangebied voor de verwachte soorten/soortgroepen beoordeeld. Het veldbezoek is overdag door Rob van Dijk, ecologisch adviseur bij Eelerwoude uitgevoerd op 10 juni 2014 bij 25C, wisselend bewolkt weer en windkracht 3. Het gaat hier om een deskundigenoordeel op basis van de fysieke gesteldheid van het terrein (biotopen onderzoek). Daarnaast zijn de aangetroffen belangwekkende soorten ook genoteerd.

4.3 Aanvullende onderzoeken

4.3.1 Vleermuisonderzoek

Het zuidelijke deelgebied inclusief de directe omgeving is aanvullend onderzocht op de aanwezigheid van vleermuizen. Het noordelijke deelgebied is niet onderzocht op vleermuizen, omdat vanuit de quickscan effecten op vleermuizen op voorhand konden worden uitgesloten.

Bij de uitvoering van het vleermuisonderzoek is gewerkt conform het 'Protocol voor Bij de uitvoering van het vleermuisonderzoek is gewerkt conform het 'Protocol voor vleermuisinventarisaties' dat op 27 maart 2013 door het Vleermuisvakberaad Netwerk Groene Bureaus, de Zoogdiervereniging en de Gegevensautoriteit Natuur is geactualiseerd voor het uitvoeren van vleermuisonderzoek. Daarbij heeft het onderzoek zich geconcentreerd op de aanwezigheid van verblijfplaatsen (kraamverblijven, winterverblijfplaatsen, zomerverblijven etc.) van boombewonende vleermuizen en de aanwezigheid van vliegroutes en belangrijke foerageergebieden. Uiteraard is tijdens de veldbezoeken ook aandacht besteed aan eventuele andere vleermuissoorten binnen het plangebied. Voor het vleermuisonderzoek is gebruik gemaakt van een batdetector Pettersson D240X in combinatie met een Pettersson D100.

In totaal zijn vier veldbezoeken uitgevoerd met één persoon: twee in de kraamperiode en twee in de baltsperiode. In tabel 1 zijn de betreffende data weergegeven. Het kraamonderzoek heeft zich gericht op de aanwezigheid van zomer- en/of kraamverblijfplaatsen van vleermuizen. Deze bezoeken hebben plaatsgevonden tijdens het uit- of invliegtijdstip van vleermuizen, respectievelijk rond zonsondergang en zonsopkomst. Het baltsonderzoek heeft zich gericht op het vaststellen van balts-, paar-, en/of winterverblijfplaatsen van vleermuizen. Deze bezoeken hebben plaatsgevonden tijdens de baltsactiviteit van vleermuizen, na zonsondergang tot middernacht. Tijdens dit tijdstip is de meeste baltsactiviteit bij vleermuizen waar te nemen. De veldbezoeken hebben plaatsgevonden tijdens voor vleermuizen gunstige weersomstandigheden.

4.3.2 Onderzoek levendbarende hagedis

Gecombineerd met het verkennende veldbezoek en tijdens twee latere inventarisatierondes is gericht gezocht naar levendbarende hagedissen in het plangebied. Daarbij zijn geschikte habitats nagelopen en zijn zichtwaarnemingen genoteerd.

Niet alle onderzoeksrondes zijn uitgevoerd binnen de meest geschikte periode voor levendbarende hagedissen (het voojaar). Om te verifiëren of de inventarisaties zijn uitgevoerd bij geschikte omstandigheden, zijn aansluitend hagedissen geïnventariseerd

in een nabijgelegen gebied waarvan bekend is dat de soort er voorkomt, het Hartjesbosch. Tijdens de inventarisatierondes zijn hier inderdaad dieren waargenomen.

Tabel 1. Periode en type onderzoek.

Datum	Type onderzoek	Starttijd	Eindtijd	Onderzoeker	Weersomstandigheden
Vleermuizen					
25-06-2014	Vleermuisonderzoek	21.30	00.30	V. de Lenne	Droog, gedeeltelijk bewolkt, ±18 °C, windkracht 2
10-07-2014	Vleermuisonderzoek	3.15	5.30	V. de Lenne	Droog, zwaar bewolkt, ±15 °C, windkracht 2
28-08-2014	Vleermuisonderzoek	19.30	22.30	V. de Lenne	Droog, gedeeltelijk bewolkt, ±18 °C, windkracht 2
11-09-2014	Vleermuisonderzoek	19.30	22.30	V. de Lenne	Droog, geheel bewolkt, ±13 °C, windkracht 3
Levendbarende hagedis					
10-06-2014	Veldbezoek	14.00	17.00	R. van Dijk	Droog, gedeeltelijk bewolkt, ±25 °C, windkracht 3
10-07-2014	Veldbezoek	09.00	12.00	V. de Lenne	Droog, licht bewolkt, ±18 °C, windkracht 2
03-09-2014	Veldbezoek	09.00	12.00	V. de Lenne	Droog, licht bewolkt, ±20 °C, windkracht 2

5

BESCHERMDE SOORTEN & EFFECTEN

Dit hoofdstuk beschrijft de tijdens het veldonderzoek waargenomen soorten, al dan niet aangevuld met gegevens uit literatuur en andere informatiebronnen. Tevens worden eventuele effecten beschreven als gevolg van de voorgenomen ontwikkeling.

5.1 Planten

Voorkomen en functie

Het bos waarvan het zuidelijke deelgebied onderdeel uitmaakt heeft een voor beukenbossen en naaldbossen kenmerkende, zeer soortenarme ondergroei. Deze bestaat hoofdzakelijk uit haarmossen en brede stekelvaren. In de lichtere delen (onder de eiken) groeien enkele typische plantensoorten van voedselarme bossen, zoals boshavikskruid en rankende helmbloem. In de open gekapte strook aan de noordzijde van het bos ontwikkelt zich een structuurrijke vegetatie met hogere en lagere struikvormers (o.a. bramen en struikheide), grassen etc.

Het bosperceel waarvan het noordelijke deelgebied onderdeel uitmaakt heeft een ondergroei die wordt gedomineerd door pijpenstrootje. Plaatselijk komen struikheide en blauwe bosbes voor. Als boomvormers staan hier met name grove den en ruwe berk. De randen van het deelgebied (o.a. de berm van de Oosterveldweg en de westelijke bosrand) hebben een kenmerkende heischrale vegetatie met onder meer struikheide, zandblauwtje en tormentil.

In het plangebied zelf zijn geen beschermde plantensoorten aangetroffen. Deze zijn op basis van het uitgevoerde veldbezoek uit te sluiten.

Effecten en ontheffing

Negatieve effecten op beschermde soorten zijn op voorhand uit te sluiten. Ook zijn er geen soorten van de Rode Lijst aanwezig waarmee men vanuit de wettelijke zorgplicht rekening moet houden.

5.2 Zoogdieren

5.2.1 Vleermuizen

Voorkomen en functie

Alle in Nederland voorkomende vleermuissoorten zijn wettelijk streng beschermd. Daarbij zijn vaste verblijfplaatsen (kraamverblijfplaatsen, winterverblijfplaatsen en overige vaste

verblijfplaatsen) beschermd, inclusief het bijbehorende functionele leefgebied. In het functionele leefgebied zijn met name geleidende structuren zoals bomenrijen en houtsingels van belang; deze kunnen fungeren als vaste vliegroute. Tevens zijn foerageergebieden van belang. Op basis van het uitgevoerde onderzoek is beoordeeld of de locatie geschikt is voor vleermuizen. Hierbij is onderscheid gemaakt in: verblijfplaats, vliegroute en foerageergebied.

Verblijfplaatsen in boomholten

Het zuidelijke deelgebied doorkruist enkele beukenlanen met diverse voor vleermuizen geschikte holten. In een van deze lanen is een zomerverblijfplaats van een rosse vleermuis aangetroffen. Deze boom bevindt zich circa 50 meter ten noordoosten van het plangebied op de kruising van twee lanen.

Paarplaatsen van vleermuizen of indicaties hiervoor (baltende vleermuizen) zijn niet aangetroffen. Van franjestaart wordt op basis van de onderzoeksresultaten een verblijfplaats in de directe omgeving van het zuidelijke deelgebied vermoed (in een van de laanbomen in het bos). Er is in het plangebied of de directe omgeving echter geen verblijfplaats aangetroffen.

In het noordelijke deelgebied zijn geen voor vleermuizen geschikte holle bomen aanwezig. Hier is geen aanvullend onderzoek verricht.

Foerageergebied en vliegroutes

Het plangebied ligt in een voor vleermuizen geschikt besloten landschapstype met diverse houtsingels, lanen, wateren etc. De directe omgeving van de Vliegvelddstraat is door de verstoring van het verkeer op de weg en bijbehorende verlichting slechts als matig geschikt beoordeeld voor foeragerende vleermuizen. Hier zijn op enkele plaatsen foeragerende gewone dwergvleermuizen waargenomen. Deze soort is relatief weinig gevoelig voor verstoring.

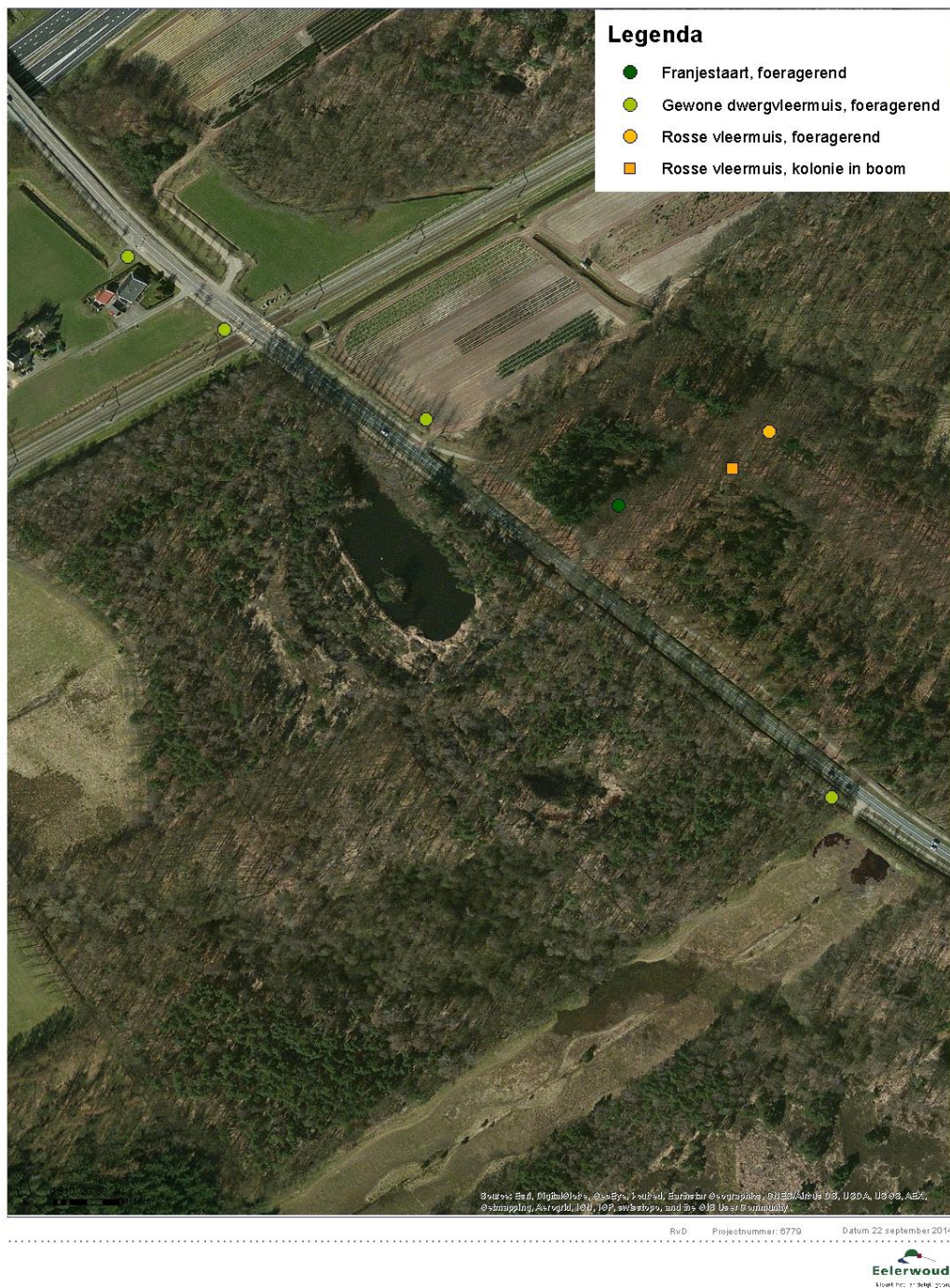
Het zuidelijke deelgebied vormt foerageergebied van de franjestaart en rosse vleermuis. Het zuidelijke deelgebied maakt daarbij deel uit van een groter foerageergebied. De lanen in het omliggende bos vormen foerageergebied voor deze soorten. Vaste vliegroutes van vleermuizen zijn tijdens het onderzoek niet geconstateerd.

Kader - vleermuisverblijfplaatsen

Onder de vleermuizen zijn gebouwbewonende en/of boombewonende soorten aanwezig. Gewone dwergvleermuis en laatvlieger zijn hoofdzakelijk gebouwbewonend. Rosse vleermuis en watervleermuis zijn voornamelijk boombewonend en gewone grootoorvleermuis, franjestaart en ruige dwergvleermuis bewonen zowel bomen als gebouwen. Voorbeelden van verblijfplaatsen in gebouwen zijn ruimtes in spouwmuuren en achter boeiboorden en gevelbetimmering. Holten en spleten in bomen en ruimtes achter loszittend schors zijn voorbeelden van verblijfplaatsen in bomen.

Vanuit de verschillende functies van de verblijfplaats worden weer andere eisen gesteld aan bijvoorbeeld het klimaat, de toegankelijkheid en de expositie van het verblijf ten opzichte van de zon. Als kraamverblijfplaats worden meestal gebouwen en/of bomen uitgekozen waarbinnen een constant klimaat heerst. Bij gebouwen zijn dit voornamelijk woningen met een spouwmuur of een geïsoleerd dak. Sommige vleermuizen hebben aan een opening van 1-2 cm voldoende om naar binnen te kruipen. Bij bomen gaat het meestal om dikke, oude bomen met een dikke restwand.

waarnemingen vleermuizen

Figuur 4 Waarnemingen vleermuisonderzoek

Kader - vleermuisvliegroutes

Vleermuizen maken gebruik van lijnvormige landschapselementen zoals bomenrijen en singels om zich langs te verplaatsen. Een aaneengesloten kronendak heeft hierbij de voorkeur. Van vleermuizen is bekend dat onderbrekingen in de lijnstructuur maximaal 100 tot 200 meter mogen bedragen (kleinere en langzaam vliegende soorten 50 meter). Wanneer de onderbrekingen groter zijn dan deze afstand kunnen sommige soorten deze afstand niet overbruggen en zullen ze uitwijken naar alternatieve vliegroutes en foerageergebieden.

Effecten en ontheffing

Op basis van het uitgevoerde onderzoek is de aanwezigheid van vaste rust- en verblijfplaatsen van vleermuizen in het plangebied uit te sluiten. Op circa 50 meter ten noordoosten van het zuidelijke deelgebied bevindt zich een verblijfplaats van een rosse vleermuis. Over deze afstand is verstoring van de verblijfplaats door geluid in de aanleg- en gebruiksfase redelijkerwijs uit te sluiten. Om lichtverstoring van deze verblijfplaats en van foeragerende vleermuizen te voorkomen, is het van belang dat in de aanlegfase geen bouwverlichting wordt gebruikt en dat in de gebruiksfase de weg niet verlicht wordt met straatverlichting. Negatieve effecten door onderbreking van vliegroutes zijn niet aan de orde, omdat er geen vaste vliegroutes zijn vastgesteld en rosse vleermuis en franjestaart een onderbreking in een laan van 12,5 meter zonder moeite kunnen overbruggen.

In het zuidelijke deelgebied bevinden zich enkele holle bomen waarvan tijdens het onderzoek is vastgesteld dat deze niet bewoond worden. De afwezigheid van een vaste rust- of verblijfplaats is daarmee voldoende vastgesteld. Het is niet volledig uit te sluiten dat deze holle bomen in de toekomst alsnog door boombewonende vleermuizen gebruikt worden. Het is daarom in het kader van de wettelijke zorgplicht aan te bevelen om kort voorafgaand aan de kap met een boomcamera of bat-detector te controleren of er zich geen vleermuizen in de te kappen boom bevinden.

Door rekening te houden met bovenstaande maatregelen kunnen negatieve effecten op vleermuizen worden voorkomen. Deze maatregelen dienen nader te worden uitgewerkt of vastgelegd in een ecologisch werkprotocol.

5.2.2 Overige zoogdieren

Voorkomen en functie

Tijdens het veldbezoek zijn in het zuidelijke deelgebied diverse wissels (van konijnen, vossen en/of reeën) en uitwerpselen van een vos aangetroffen. Op de akker ten noorden van dit bos zijn loopsporen van reeën waargenomen. Tevens zijn in de directe nabijheid van het plangebied hollen van veldmuizen en molshopen aangetroffen. Onderzoek van de provincie Overijssel wijst uit dat op de Vliegvelddstraat opvallend veel aanrijdingen zijn tussen auto's en reeën (Ten Den e.a., 2013).

Op basis van algemene verspreidingsgegevens zijn rond het plangebied de volgende zoogdieren bekend: bunzing, eekhoorn, egel, haas, konijn, mol, ree, steenmarter, vos en diverse soorten (spits)muizen. Onder de muizen zijn uit de wijde omgeving ook een

enkele waarneming van de waterspitsmuis en de veldspitsmuis bekend. Van bovengenoemde soorten genieten de steenmarter, eekhoorn, waterspitsmuis en veldspitsmuis een striktere bescherming. Laatstgenoemde twee soorten kunnen op basis van habitatgeschiktheid echter worden uitgesloten.

Steenmarter

De steenmarter (tabel 2-soort) komt in de regio waarin het plangebied ligt veelvuldig voor. Er zijn tijdens het veldbezoek geen sporen (uitwerpselen, krabsporen) waargenomen van de steenmarter. Mogelijk maakt het plangebied onderdeel uit van het leefgebied van de steenmarter. Hij komt voor in zowel structuurrijke landschappen met heggen, houtwallen en bosranden. Voorbeelden van verblijfplaatsen zijn bekend tussen spouwmuren en in plafonds, op zolders, kelders, takkenhopen en bosschages. In de directe omgeving van het plangebied zijn gebouwen aanwezig waarin de soort verblijfplaatsen kan hebben. De steenmarter beschikt over een zeer groot leefgebied (gemiddeld 75 ha.) en kan in een nacht grote afstanden afleggen (gemiddeld 5 km). Vanwege de beperkte grootte van het plangebied zal het plangebied maar een klein onderdeel uitmaken van het leefgebied van de steenmarter.

Eekhoorn

Er is tijdens het veldbezoek gelet op de mogelijke aanwezigheid van de eekhoorn (tabel 2-soort). Er zijn geen eekhoorns, vraatsporen of eekhoornnesten aangetroffen. De aanwezigheid van vaste rust- en verblijfplaatsen kan op basis van het veldbezoek worden uitgesloten. Gezien het ontbreken van vraatsporen is de dichtheid van eekhoorns in het plangebied laag. De bospercelen en houtsingels kunnen wel een functie hebben voor zwervende dieren.

Effecten en ontheffing

Tabel 1-soorten

De ingreep zal naar verwachting leiden tot een beperkt en tijdelijk verlies van leefgebied van de genoemde zoogdieren van tabel 1 van de Flora- en faunawet. Dit heeft geen invloed op de gunstige staat van instandhouding van deze soorten omdat er voldoende alternatief leefgebied aanwezig blijft en het relatief algemene soorten betreft. Voor deze soorten geldt dan ook een vrijstelling. Een ontheffing Flora- en faunawet is daarom niet noodzakelijk.

Tabel 2-soorten

Beide soorten (steenmarter en eekhoorn) kunnen binnen het plangebied voorkomen, waarbij zij het plangebied gebruiken als foerageergebied en/of doortrekgebied. Met de voorgenomen ingrepen worden geen negatieve effecten op de soorten verwacht gezien het feit dat geen vaste rust- en verblijfplaatsen verloren gaan en voldoende leefgebied in de omgeving behouden blijft (bossen e.d.). Het potentiële foerageergebied dat verloren gaat, wordt gecompenseerd conform de regelgeving vanuit gebiedsbescherming (EHS-beleid, Boswet, casco-beleid). Daarmee kan worden gesteld dat ook op langere termijn voldoende foerageergebied voorhanden blijft. Bij de aanleg van compenserende houtopstanden zal rekening gehouden worden met de waarde als foerageergebied voor de eekhoorn en steenmarter.

5.3 Vogels

Alle vogels zijn als soort op een gelijke wijze beschermd in de Flora- en faunawet. Beleidsmatig heeft het Ministerie van Economische Zaken een onderverdeling gemaakt, gericht op de mate van verantwoording en afstemming van werkzaamheden versus het behoud van vaste rust- en verblijfplaatsen. Dit betreft:

- Vogels met jaarrond beschermde nesten
- Overige broedvogels

Bij zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden kunnen nesten van overige vogels soms ook jaarrond beschermd zijn. Dit is met name aan de orde bij grote ontwikkelingen of zeer bijzondere locaties, of bij soorten die vaker gebruik maken van een nestplaats, maar voldoende flexibel zijn om gebruik te maken van een vervangende verblijfplaats (zgn. "categorie 5-soorten"). In de regel is dit niet aan de orde en zijn de nesten van de vogels alleen beschermd als ze in gebruik zijn.

Voorkomen en functie

Broedvogels met jaarrond beschermde nesten (categorie 1 tot en met 4)

Tijdens het veldbezoek is gelet op jaarrond beschermde nestplaatsen zoals roofvogelhorsten. De enige soort die is waargenomen is de buizerd: deze vloog ten tijde van het veldbezoek uit een bosperceel tussen de spoorlijn en rijksweg A1 (tussen het noordelijke en zuidelijke deelgebied). Deze soort is tevens recentelijk waargenomen volgens de NDFF-gegevens. De NDFF vermeldt tevens waarnemingen van sperwer in het genoemde bosperceel. In het plangebied zelf zijn geen nesten of sporen van roofvogels waargenomen.

Broedvogels overig en categorie 5¹

De overige aangetroffen vogels binnen en direct rondom het plangebied vallen onder de algemene broedvogels van bossen, struwelen en parken. Bij eerdere onderzoeken (Eelerwoude, 2011) zijn de volgende vogelsoorten in of direct rondom het plangebied aangetroffen: appelvink, boomklever, boomkruiper, boompieper, glanskop, goudhaan, groene specht, grote bonte specht, grote lijster, holenduif, koolmees, kuifmees en pimpelmees.

Boomklever, boomkruiper, glanskop, groene specht, grote bonte specht, koolmees en pimpelmees vallen onder categorie 5 van de 'Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten'. De genoemde soorten foerageren in het plangebied en kunnen daar deels ook tot broeden komen. Van de grote bonte specht is bovendien een hakplaats aangetroffen in een vermolmd berk in het noordelijke deelgebied.

Effecten en ontheffing

Vogels met jaarrond beschermde nesten

De nieuw aan te leggen ontsluitingswegen bevinden zich mogelijk in het jachtgebied van een buizerd en/of sperwer. Op deze locatie kan in de aanlegfase enige toename van geluid optreden door graafmachines. Doordat er geen nestplaats op korte afstand aanwezig is, zijn er geen wezenlijk negatieve versturende effecten op de buizerd te verwachten in de aanlegfase. Na aanleg van de spoorkruising zal de hoeveelheid

¹ Zie Bijlage 1 voor een nadere toelichting op de verschillende categorieën bij de bescherming van broedvogels

foerageergebied iets verkleind zijn door het ruimtebeslag van de ontsluitingswegen op bestaand bos- en agrarisch gebied. Deze oppervlakte is verwaarloosbaar in verhouding tot een totaal foerageergebied van een buizerd. Doordat voor de geplande ontwikkeling natuurcompensatie nodig is, zal vervangend bos worden aangelegd waarmee de afname bovendien wordt gecompenseerd.

Categorie 5

In de sinds augustus 2009 geldende 'Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten' zijn in categorie 5 van deze lijst een aantal vogelsoorten opgenomen die ook binnen het plangebied zijn aangetroffen. Het gaat om een groep van broedvogelsoorten die vaak terugkeert naar de plaats waar ze hebben gebroed, maar die over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats door bijvoorbeeld ruimtelijke ontwikkelingen verloren is gegaan, uit te wijken naar andere locaties in de omgeving.

In deze situatie gaat het om boomklever, boomkruiper, glanskop, groene specht, grote bonte specht, koolmees en pimpelmees. Gelet op de beperkte omvang van het plangebied, het zeer beperkte aantal nestlocaties binnen het plangebied en het ruime aanbod aan geschikte nestlocaties rondom het plangebied wordt slechts een beperkte invloed verwacht. Compenserende maatregelen of het aanvragen van een ontheffing, omdat een negatief effect wordt verwacht op de lokale of regionale populatie van de soort, is dan ook niet aan de orde.

Overige broedvogels

Alle vogelsoorten in Nederland zijn strikt beschermd onder de Flora- en faunawet. Voor alle beschermde inheemse (ook algemeen voorkomende) vogelsoorten geldt een verbod op handelingen die nesten beschadigen of verstoren. Verstoring kan in veel situaties worden voorkomen door verstorende werkzaamheden buiten het broedseizoen uit te voeren. De periode van 15 maart tot 15 juli wordt over het algemeen beschouwd als broedseizoen. Voor de Flora- en faunawet zijn echter alle bewoonde vogelnesten beschermd, ongeacht het tijdstip van het jaar. Het genoemde termijn moet daarom niet al te strikt worden toegepast.

5.4 Amfibieën en reptielen

Voorkomen en functie

Amfibieën

In het plangebied zijn geen oppervlaktewateren aanwezig, die kunnen fungeren als voortplantingshabitat van amfibieën. Het plangebied kan wel fungeren als landhabitat van amfibieën. In de omgeving is één strenger beschermde soort bekend, namelijk de poelkikker in het natuurgebied Lonnekermeer ten westen van de Vliegveldstraat. Landhabitat van deze soort ligt doorgaans in de directe nabijheid van de voortplantingswateren en de Vliegveldstraat vormt voor deze soort een barrière. Het bosgebied ten oosten van de Vliegveldstraat is niet te beschouwen als landhabitat van deze soort.

Het plangebied kan wel een landhabitat vormen van andere amfibiesoorten. In het nabije verleden zijn aangereden padden waargenomen op de Vliegveldstraat ter hoogte van het zuidelijke deelgebied (Eelerwoude, 2011). Een tiental doodgereden padden werd

gevonden op zowel het fietspad als op de rijbaan. Dit duidt erop dat over de weg paddentrek plaatsvindt van en naar het bosgebied. Andere amfibiesoorten die in de omgeving voorkomen en die het plangebied kunnen gebruiken, zijn kleine watersalamander en bruine kikker. Al deze soorten vallen onder tabel 1 van de Flora- en faunawet.

Reptielen

Rond het plangebied komt op basis van bekende verspreidingsgegevens de levendbarende hagedis voor (Eelerwoude, 2011). Andere inheemse reptielen komen op basis van bekende verspreidingsgegevens niet in de omgeving voor. Het zuidelijke deelgebied vormt door het ontbreken van een structuurrijke kruidachtige vegetatie geen geschikt habitat voor de levendbarende hagedis. Het voorkomen van de soort is hier uit te sluiten.

In het noordelijke deelgebied zijn geschikte habitats aanwezig in de vorm van heidevegetatie, heischrale bermen en open bossen met een vegetatie van pijpenstrootje en veel dood hout. Uit het uitgevoerde onderzoek blijkt dat de soort niet in het bos is aangetroffen, noch in het heideveldje dat direct ten zuiden van dit deelgebied ligt. Het voorkomen van de soort in het plangebied kan daarmee worden uitgesloten.

Effecten en ontheffing

Tabel 1-soorten

De ingreep zal naar verwachting leiden tot een beperkt verlies van leefgebied van de genoemde amfibieën van tabel 1 van de Flora- en faunawet. Dit heeft geen invloed op de gunstige staat van instandhouding van deze soorten omdat er voldoende leefgebied aanwezig blijft en het relatief algemene soorten betreft. Voor deze soorten geldt dan ook een vrijstelling. Een ontheffing Flora- en faunawet is daarom niet noodzakelijk.

Levendbarende hagedis

Op basis van het uitgevoerde onderzoek kunnen negatieve effecten op de levendbarende hagedis op voorhand worden uitgesloten.

5.5 Vissen

Voorkomen en functie

In het plangebied zijn geen watervoerende elementen (sloten, poelen, enz) aanwezig. Derhalve ontbreekt geschikt leefgebied voor vissen.

Effecten en ontheffing

Er worden geen effecten op beschermde vissen verwacht. Een ontheffing Flora- en faunawet is niet aan de orde.

5.6 Beschermde soorten ongewervelden

Voorkomen en functie

Nabij het plangebied langs het Lonnekermeer is een populatie van de beschermde gevlekte witsnuitlibel aanwezig (Eelerwoude, 2011). Daarnaast komt op het vliegveld de dagvlinder heideblauwtje voor. Beide soorten stellen hoge eisen aan hun leefomgeving en worden niet in het plangebied verwacht.

In de omgeving zijn waarnemingen bekend van de lichtbeschermde kale rode bosmier. Deze is echter tijdens het veldbezoek niet aangetroffen en op basis daarvan uit te sluiten. Andere beschermde soorten ongewervelden (kevers, Europese rivierkreeft en platte schijfhoren) zijn op voorhand uit te sluiten vanwege het ontbreken van geschikt habitat.

Effecten en ontheffing

Er worden geen effecten op beschermde soorten ongewervelden verwacht. Een ontheffing Flora- en faunawet is niet aan de orde.

6

CONCLUSIE EN VERVOLG

Op basis van deze quickscan wordt geconstateerd dat in het onderzoeksgebied een potentiële habitat biedt voor een aantal (algemene) beschermde soorten. Hoewel er geen gerichte veldinventarisatie heeft plaatsgevonden, is op basis van de beschikbare literatuurgegevens en een veldbezoek vastgesteld dat het terrein mogelijk van belang is voor enkele licht beschermde soorten (tabel 1-soorten) en voor strikter beschermde vleermuizen en broedvogels.

6.1 Vleermuizen (Tabel 3-soorten)

Op basis van het uitgevoerde onderzoek is de aanwezigheid van vaste rust- en verblijfplaatsen van vleermuizen in het plangebied uit te sluiten. Op circa 50 meter ten noordoosten van het zuidelijke deelgebied bevindt zich een verblijfplaats van een rosse vleermuis. Om lichtverstoring van deze verblijfplaats en van foeragerende vleermuizen te voorkomen, is het van belang dat in de aanlegfase geen bouwverlichting wordt gebruikt en dat in de gebruiksfase de weg niet verlicht wordt met straatverlichting.

In het zuidelijke deelgebied bevinden zich enkele holle bomen waarvan tijdens het onderzoek is vastgesteld dat deze niet bewoond worden. De afwezigheid van een vaste rust- of verblijfplaats is daarmee voldoende vastgesteld. Het is niet volledig uit te sluiten dat deze holle bomen in de toekomst alsnog door boombewonende vleermuizen gebruikt worden. Het is daarom in het kader van de wettelijke zorgplicht aan te bevelen om kort voorafgaand aan de kap met een boomcamera of bat-detector te controleren of er zich geen vleermuizen in de te kappen boom bevinden.

Door rekening te houden met bovenstaande maatregelen kunnen negatieve effecten op vleermuizen worden voorkomen. Deze maatregelen dienen nader te worden uitgewerkt of vastgelegd in een ecologisch werkprotocol.

6.2 Vogels

Voor de geplande ontwikkeling moeten bomen en struiken worden verwijderd waarin nesten van vogels kunnen voorkomen. Tevens verdwijnen enkele holle bomen waarin hollenbroeders nesten kunnen hebben. Overtreding van de Flora- en faunawet kan worden voorkomen door versturende werkzaamheden buiten het broedseizoen uit te voeren. De periode van 15 maart tot 15 juli wordt over het algemeen beschouwd als broedseizoen. Voor de Flora- en faunawet zijn echter alle bewoonde vogelnesten

beschermd, ongeacht het tijdstip van het jaar. Het genoemde termijn moet daarom niet al te strikt worden toegepast.

LITERATUURLIJST

- Bos, F., M. Bosveld, D. Groenendijk, C. van Swaay, I... Wynhof, De Vlinderstichting, 2006. De dagvlinders van Nederland, verspreiding en bescherming – Nederlandse Fauna deel 7. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey - Nederland, Leiden.
 - BRO, 2006, Natuuronderzoek in 7 gebieden in het buitengebied van de gemeente Hengelo, BRO, Vught.
 - Creemers, R.C.M. & J.J.C.W. van Delft, 2009. De amfibieën en reptielen van Nederland – Nederlandse Fauna deel 9. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, European Invertebrate Survey - Nederland, Leiden.
 - Dienst Regelingen, 2011, Soortenstandaard Huismus, *Passer domesticus*, Dienst Regelingen/Diens Landelijk gebied, Ministerie van Economische Zaken.
 - Dijk A.J. van & Boele A. 2011. Handleiding SOVON Broedvogelonderzoek. SOVON Vogelonderzoek
- Douma, T, C. Zoon, T. Bode, 2011, De Zoogdieren van Overijssel. Leefwijze en verspreiding in de periode 1970t/m 2010, Uitgeverij Profiel, Bedum.
- Eelerwoude, 11 augustus 2009. Verzamelen van data flora en fauna voor ontwikkeling gebied voormalige Luchthaven Twente. Eelerwoude, Goor.
 - Eelerwoude, 24 juni 2011. Onderzoek Flora- en faunawet Luchthaven Twente. Eelerwoude, Goor.
 - Groenendijk, D. & T. Wolterbeek, Praktisch natuurbeheer: Vlinders en libellen., KNNV-uitgeverij, 2001.
 - Kuenzli et al., juli 2009. Structuurvisies Gebiedsontwikkeling Luchthaven Twente e.o. Vliegwielt Twente Maatschappij i.o., Amersfoort.
 - Limpens, H., P. Twisk & G. Veenbaas (2004) Met vleermuizen overweg. Brochure over vleermuizen en de wijze waarop bij planning, aanleg, reconstructie en beheer van wegen praktische invullingen kan worden gegeven aan de wettelijke zorgplicht voor vleermuizen. Dienst Weg- en Waterbouwkunde, Delft / Zoogdiervereniging, Arnhem

- Sovon Vogelonderzoek Nederland, 2002. Atlas van de Nederlandse Broedvogels 1998-2000 - Nederlandse Fauna 5. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey - Nederland, Leiden.
- Ten Den, P.G.A., Bremer, P. en Hendriksma, P.W. 2013. Fauna verkeerslachtoffers op provinciale wegen in Overijssel. De resultaten van vier jaar registratie: 2008-2011. Provincie Overijssel, Zwolle.
- Vogelbescherming, 2008, De huismus anno 2008, Update van het actieplan Huismus van Vogelbescherming Nederland, Vogelbescherming, Zeist.

www.synbiosys.alterra.nl/natura2000

www.zoogdiervereniging.nl

www.ravon.nl

www.waarneming.nl

www.telmee.nl

www.libellennet.nl

verspreidingsdata uit de NDFF uitvoer d.d. 25-08-2014

